

קידושין פב-ב

עניין: רבי נהוראי אומר איני מלמד את בני אלא תורה

סיום מסכת קידושין וסדר נשים

חידושי מרן רי"ז הלוי פרשת חיי-שרה

אלו מפני שזו היא מדתו של רשב"י וחבריו, ולמדנו מזה דאע"ג דאיפסיקא הילכתא כר"י דהנהג בהן מנהג ד"א, מ"מ גם זו המדה של רשב"י וחבריו מדה היא, ואם בא איש מכל באי עולם להתנהג במדה זו אינו צריך לשום דבר בעוה"ז כי ה' יזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו בלי שום השתדלות מצדו כלל, ולפ"ז נראה דהן הן דברי ר"מ ור' נהוראי השניים במשנה, דר"מ קפסיק הילכתא דילמד אדם את בנו אומנות נקי וקלה, והיינו כר"י דהנהג בהן מנהג ד"א, ודברי ר' נהוראי הם דבר אחר לגמרי, דאע"פ שכן הוא הדין ללמד את בנו אומנות, אבל הרי יש עוד מדה אחרת והיא מדת רשב"י וחבריו שגם זו מדה היא כמו שהבאנו מדברי הרמב"ם, ולכן מניח הוא כל אומנות שבעולם ואינו מלמד את בנו אלא תורה, וקחשיב היתרונות שיש במדה זו לגבי מדת ר"י של הנהג בהן מנהג ד"א, ולפ"ז אין רומיזא מדברי ר' נהוראי על דברי ר"מ, כי שניהם מתאימים זה עם זה, וגם מבואר הלשון של איני מלמד את בני, דלענין ההלכה הוא כדברי ר"מ השניים למעלה, רק לבנו הוא בוחר מדה אחרת ואינו מלמדו אלא תורה כנ"ל.

רמב"ם פ"ג מהלכות שמיטה ויובל

להם שנאמר אני חלקך ונחלתך: י"ג ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני יי לשרתו ולעובדו לדעה את יי והלך ישר כמו שעשהו האלהים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה י"י חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים.

ברכות לה:

ת"ל ואספת דגנך הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי ר' ישמעאל ר"ש בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזרע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ורש בשעת דישא וזורה בשעת הרוח תורה מה תהא עליה אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנא' "ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו' ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנא' "ואספת דגנך ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן שנא' "ועבדת את אויביך וגו' אמר אב"י הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן א"ל רבא לרבנן

קידושין דף פ"ב ר' נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה וכו' ושאר כל אומנות אינן כן כשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה או לידי יסורין ואינו יכול לעסוק במלאכתו הרי הוא מת ברעב אבל התורה אינה כן אלא משמרתו מכל רע בנערותו ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו וכו'.

לא נתבאר אם ר' נהוראי בא לחלוק על דברי ר"מ שמקודם דקאמר לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקי וקלה, וזה יפלא דהרי בעירובין דף י"ג אמרינן דר"מ הוא ר' נהוראי בעצמו, ואין אפשר שיחלקו ר"מ עם ר' נהוראי, ועוד דאם בא לחלוק על ר"מ על הא דקאמר דילמד אדם את בנו אומנות, מהו הלשון דאיני מלמד את בני, והענין צ"ב. והנראה לומר בביאור הדבר, דהנהג בברכות דף ל"ה ת"ר ואספת דגנך מה ת"ל לפי שנאמר לא ימוש ספר התורה הזה מפיק יכול דברים ככתבן ת"ל ואספת דגנך הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי ר' ישמעאל רשב"י אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וכו' תורה מה תהא עלי' אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנאמר ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו' ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנא' ואספת דגנך וכו' אמר אב"י הרבה עשו כר"י ועלתה בידן כרשב"י ולא עלתה בידן, והביאור דלדעת רשב"י לא הותר לבטל מלימוד אף שעה אחת, והקרא דואספת דגנך היינו ע"י אחרים, ולר"י נאמר בהך קרא דואספת דגנך התירא לבטל מלימוד בשביל עסק דרך ארץ, ואב"י דקאמר הרבה עשו כר"י ועלתה בידן, משמע דקפסיק הילכתא כר"י דהקרא דואספת דגנך הוא לומר הנהג בהן מנהג ד"א. והנה ברמב"ם פ"ג מהל' שמיטה ויובל הי"ג ז"ל ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר וכו' ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים וכו' עכ"ל. וכמדומני שראיתי בשם הגר"א שמקור דברי הרמב"ם